

L'Aixecada del Ninot de Tremp: 46 anys reivindicant la broma i la innocència

Repassem l'origen d'aquesta tradició única al món amb què la Casa del Sol Naixent trenca el fred cada 28 de desembre

La gran llufa penjada del campanar de Tremp | La Casa del Sol Naixent

[despiece] Aquest **desembre**, a la secció de reportatges **Aixaldes**, fem memòria d'una de les tradicions més icòniques del Pallars durant el Nadal, concretament a la ciutat de Tremp. I és que l'**Aixecada del Ninot** és una festa eminentment trempolina i única al món. Lligada, per descomptat, al Dia dels Sants Innocents, però sobretot a l'entitat que la va fer néixer: **la Casa del Sol Naixent**, un exemple del dinamisme cultural i associatiu que caracteritza la capital del Pallars Jussà.

Com va sorgir una tradició tan particular? Quin ha sigut el seu recorregut? Quins reptes afronta de cara al futur? Són preguntes que el jove **Albert Farré Perisé** ha respost en el seu treball de recerca de Batxillerat dedicat a aquesta festa hivernal, parlant amb les persones que, any rere any i malgrat tot, han fet possible que aquest esdeveniment continuï ben viu.

[/despiece]

**"El ninot està pansit
Tati-titeti-titoti-tatú.
i el volem ben eixerit
Tati-titeti-titoti-tatú"**

Aquesta és la primera estrofa d'una cançó que ressona a les goles dels trempolins i trempolines, grans i petits, des de fa 46 anys. Una tonada que marca el ritme -ascendent i descendent- d'una figura que cada 28 de desembre presideix el campanar de la Basílica de la Mare de Déu de Valldeflors. **"Puja, puja cap amunt; baixa, baixa cap avall"** són les paraules màgiques que **la gran**

Ilufa dels Sants Innocents segueix al peu de la lletra.

I mentre puja i baixa repetidament, fins que acaba a terra i és consumit per les flames, el **Ninot de Tremp** simbolitza aquella innocència que mai s'hauria de perdre i la condició d'un poble que any rere any "**s'autoenllufa**" i que, malgrat els problemes, la broma, les innocentades i la festa, han de continuar ben vius pel bé de tots.

[intext1]

Aquesta tradició tan peculiar i **única al món** va començar un **28 de desembre de 1976**, quan els joves de **la Casa del Sol Naixent** -fundada dos anys abans- van decidir instaurar una festa "per trencar esquemes". Així, aquell matí d'hivern, van reunir-se a la **plaça de la Creu** per fabricar una gran Ilufa que penjarien del campanar de l'església. No pas per fer una broma, tal com es creia fins ara, sinó perquè pensaven que a Tremp no la guanyava ningú quan es tractava de fer innocentades.

La nova festivitat girava -i gira encara- entorn de tres conceptes: l'**elogi de la innocència**, aquell valor de la infantesa que no s'hauria de perdre mai; el **contrast entre l'ortodòxia i l'heterodòxia**, és a dir, entre la seriositat i la informalitat, entre l'Església i el Ninot, la tradició i la modernitat. I finalment, el **trencament del fred**, tot fent festa al carrer, jugant, ballant i menjant coca i xocolata.

Imatge de la primera Aixecada del Ninot, l'any 1976. Foto: Arxiu Comarcal del Pallars Jussà

A més, i previ a l'Aixecada, durant la tarda del dia 28 es realitzava la **cercavila** pels carrers de la ciutat gràcies a l'orquestra de Tremp. Primerament, la rua es feia pels carrers i places del nucli antic, on els monitors es disfressaven i organitzaven activitats diverses. Amb el pas dels anys, i amb la gran quantitat de gent que s'hi aplegava o decidia anar directament al lloc on estava penjat el Ninot, els membres de la Casa del Sol Naixent van decidir celebrar l'espectacle a la mateixa plaça de la Creu.

En definitiva, naixia una tradició que, juntament amb la recuperació del **Carnestoltes**, volia donar un toc de color a una societat encara en blanc i negre i que **volia deixar enrere els anys de repressió -moral, política i cultural-**, així com la seriositat i la severitat imposades per la dictadura franquista i el nacionalcatolicisme.

Des de la primera edició, a més, l'Aixecada del Ninot també va comptar amb una cançó que havia de ser entonada per petits i grans per fer pujar i baixar la gran llufa. Va ser creada uns dies abans de l'inici de la tradició per **Xavier Baulies**, un dels cofundadors de la Casa del Sol Naixent, i consta de dues parts, dividides al seu temps per dues estrofes. Tal com explica **Marta Martínez** - exmembre de l'associació- en una entrevista feta per Albert Farré, la Cançó del Ninot podria ser equiparada als Segadors o a les sardanes en tant que és una tonada que tota la gent de Tremp coneix i sap cantar.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=uoixP8zb2w8>

[h2]"Riure's del mort i de qui el vetlla"[/h2]

La instauració de l'Aixecada va ser el primer pas, però no l'únic. Ja en la segona edició de la festa, l'any **1977**, els joves de la Casa també van encetar una altra tradició lligada a la festa i que comptaria amb una àmplia acceptació popular: el **concurs d'innocentades**. Un costum que els trempolins i les trempolines també es farien seu.

Els llocs recurrents on fer aquestes bromes -relacionades amb temes d'actualitat- eren l'ajuntament, l'església o el passeig. Així, **l'albada del 28 de desembre deixava al descobert tota mena de barrabassades**: una botiga empaperada, una torre feta de caps o d'altres de més grosses, com quan tres membres de la Casa del Sol Naixent **van simular l'escena d'un crim** dins l'edifici del consistori, dibuixant la silueta d'un cadàver i tacant el lloc de sang.

L'Aixecada del Ninot se celebra a la plaça de la Creu. Foto: La Casa del Sol Naixent

Bromes, al cap i a la fi, **sense cap malícia i sovint amb una pàtina de sàtira i crítica social**. La més recurrent durant els darrers anys, com bé indica l'Albert Farré, està relacionada amb la futura **Escola de Música de Tremp** i les seves obres, de moment inacabades. Durant l'edició del 2021, la façana del nou equipament va estar presidida per un interrogant fins al mes d'abril. Qui sap si enguany la tornaran a enganxar.

Malaauradament, aquesta tradició no ha perdurat. Les bromes han caigut en desús i, per desgràcia, **durant els darrers anys la gent de Tremp està més acostumada a trobar-se amb**

"sorpreses" d'un altre estil, concretament en forma de vandalisme, fetes amb nocturnitat i radicalment oposades a l'esperit divertit que representaven les innocentades d'abans.

[intext2]

[h2]El "Llufaire" de l'any[/h2]

Amb el pas dels anys, l'Aixecada del Ninot també s'ha volgut reinventar, posant el seu punt de mira en el reconeixement d'aquelles persones o entitats del municipi que destaquen per les seves causes solidàries. L'any 2017, doncs, s'instaurava el **premi "Llufaire" de l'any**. El primer a rebre'l va ser precisament un dels impulsors de l'Aixecada, el **Xavier Baulies**. A ell el van seguir, l'any 2018, l'**Àrea Bàsica de Salut (ABS) de Tremp**, per la seva tasca en matèria sanitària durant 25 anys, mentre que el 2019 el guardó es va voler vincular amb **La Marató de TV3**.

Aquell any el premi es va entregar al Pol i al Martí, dos nens de la ciutat amb malalties minoritàries. L'any 2020, el "Llufaire" va ser per a tots els treballadors de l'**Hospital Comarcal del Pallars** en reconeixement a la feina feta durant la pandèmia de la **Covid-19**. L'any següent, el premi va anar a parar a la cooperativa **Alba Jussà** per l'aposta pels serveis i projectes dedicats a les persones amb discapacitat i per la salut mental. Enguany, la Casa del Sol Naixent reconeixerà la trajectòria de la **Colla Gegantera de Tremp**.

Membres de la Casa del Sol Naixent preparant la llufa gegant. Foto: Ajuntament de Tremp

[h2]Reptes futurs[/h2]

El principal repte que afronta l'Aixecada del Ninot de cara al futur té a veure amb la seva pròpia supervivència. Malgrat no estar catalogada com a Bé Cultural, es tracta d'una tradició profundament arrelada a la societat trempolina, com d'altres que se celebren anualment a la ciutat. La seva **continuïtat**, però, dependrà, per una banda, de la **gent que s'impliqui en la seva organització**, siguin entitats o administracions.

Per altra banda, seran els mateixos habitants de Tremp els qui, conscients de la seva importància, hauran de **mantenir viva la flama** d'aquesta festa, malgrat l'ampli ventall d'ofertes actuals, el fred i d'altres problemes que puguin sorgir. Tampoc convé no oblidar la logística, i és que el **mal estat de les escales del campanar** és un tema pendent que cal abordar -tot i la solució provisional- si tots plegats volem que el Ninot pugui continuar baixant i pujant al ritme de la cançó, i

Tremp continuï reivindicant la broma i la innocència.

[despiece] **Col·labora!**

Aquest **article** ha estat redactat gràcies a la **recerca**, el **treball** i l'**esforç** de periodistes. Si values la nostra feina, ara pots **donar suport al projecte**:

[noticiadiari]68/6462[/noticiadiari][despiece]
[superfillagrantema]1498[/superfillagrantema]